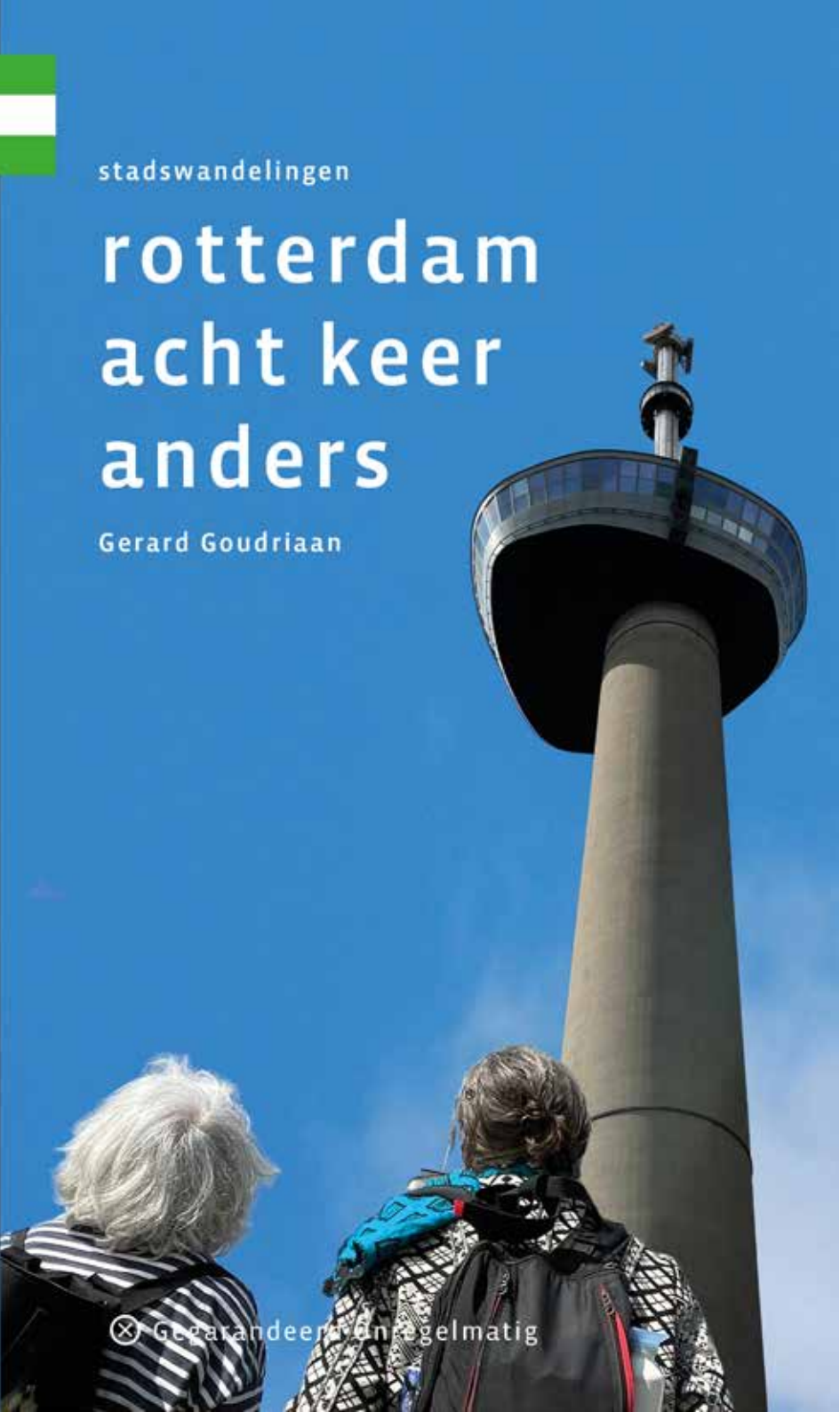
stadswandelingen

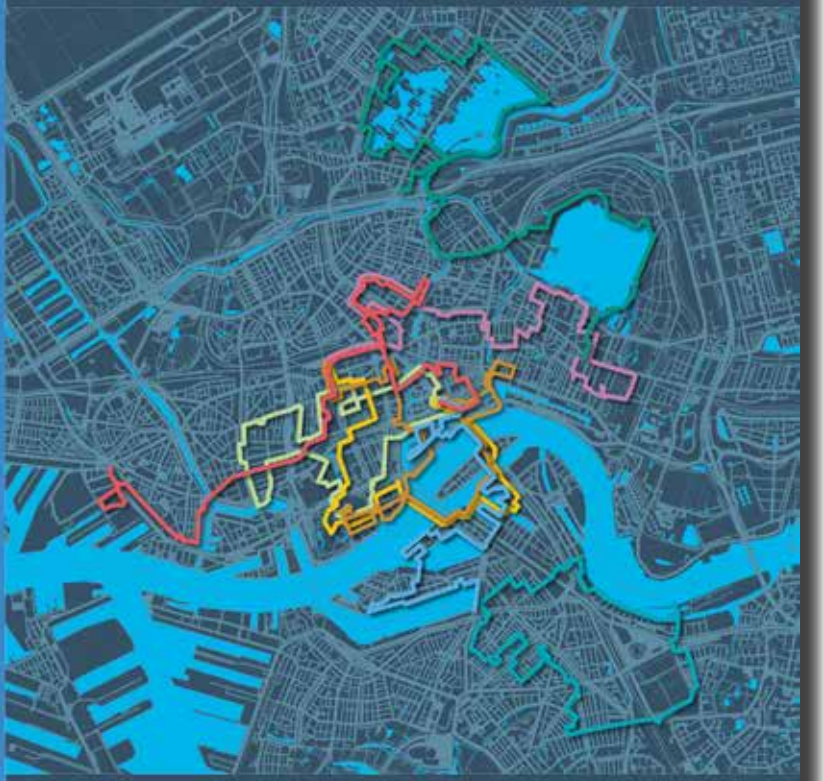
rotterdam acht keer anders

Gerard Goudriaan

Gegarandeerd onregelmatig

rotterdam acht keer anders

1 NAAR KRALINGEN
2 OP ZUID
3 TEKSTEN IN DE STAD
4 ARCHITECTUURICONEN
5 GROEN EN WATERRIJK NOORD
6 HERINNERINGEN AAN DE OORLOG
7 HERLEEFDE HAVENS
8 TRENDY ROTTERDAM

Deze publicatie is mede totstandgekomen dankzij
J.E. Jurriaanse Stichting

stadswandelingen

rotterdam acht keer anders

Gerard Goudriaan

Gegarandeerd Onregelmatig

Rotterdam: een dynamische stad

De dynamiek kwam eeuwenlang naar voren in de havenactiviteiten van de stad. Die hebben zich steeds uitgebreid, eerst van Noord naar Zuid, later vanaf de jaren vijftig / zestig naar het westen.

Langzamerhand werd de haven minder zichtbaar in het binnenstedelijk havengebied. Industriële havenactiviteiten (raffinage en chemie) hadden meer ruimte nodig en vonden hun plek in de Botlek en later ook op Europoort. Deze beweging naar het westen zette zich voort vanaf het begin van het containertijdperk in de tweede helft van de jaren zestig.
Het stedelijk leven van Rotterdam raakte door de verschuiving van de havenactiviteiten veel van zijn dynamiek kwijt. De binnenstedelijke haventerreinen kwijnden langzamerhand weg en in de stad zelf was ook minder te doen. In de jaren tachtig telde Rotterdam veel kale plekken en waren er minder uitgaansmogelijkheden.
Om van dit kille imago af te komen bewandelde het stadsbestuur verschillende wegen. Cultuurbevordering via nieuwe cultuurinstellingen, bijvoorbeeld de Kunsthal, was er één van. De andere weg was stadsontwikkeling waarbij aansprekende architectuur en hoogbouw in de vrijgekomen havengebieden de vrije ruimte kregen. De ontwikkeling van de Kop van Zuid op grotendeels verlaten haventerreinen en de bouw van de Erasmusbrug waren de meest naar voren springende onderdelen van deze spectaculaire stadsontwikkeling.

Deze stadsontwikkeling heeft veel positieve effecten gehad en de dynamiek van stedelijk Rotterdam weer teruggebracht. De zichtbare verbeelding van deze revitalisatie toont zich heel duidelijk in de Rotterdamse architectuur. Op twee wandelingen kun je kennismaken met het herleven van de stad via de architectuur.
Ten eerste is dat ‘Herleefde havens’. Deze wandeling start met het ontstaan van de haven in de 14e eeuw en eindigt in de 21e eeuw waarin het verval van de haven op het eind van de 20e eeuw bijna volledig is opgeheven.
De tweede wandeling waarin de herleving van de stad via de architectuur een plaats krijgt is ‘Architectuuriconen’. Op die route is goed te zien dat Rotterdam door een aantal bijzondere gebouwen (ook van ver voor de terugval) een architectuurstad bij uitstek is. De ‘echte’ architectuuriconen van Rotterdam komen op deze wandeling aan bod met daarbij uitleg waarom dit de ‘echte’ iconen zijn.

Hoe Rotterdam zich heeft hervonden en veel dynamischer is geworden laat ook een ander thema zien: de trendy stad. Dit thema vindt zijn plaats in de gelijknamige wandeling ‘De trendy stad’ waarop is te zien

hoe Rotterdam zich heeft hervonden en veel dynamischer is geworden. Op deze route maken we intensief kennis met het trendy image dat Rotterdam een tijd lang kwijt is geweest.

Twee wandelingen tonen de grote variatie aan woonvormen in Rotterdam. Dit zijn 'De weg naar Kralingen. Wonen door de jaren heen' en 'Op Zuid' met dezelfde ondertitel.
Zoals je merkt, wijd ik aan architectuur en de gebouwde omgeving veel tekst. Niet alleen door de dynamische opkomst van Rotterdam als architectuur- en woonstad. Ook omdat stadswandelen en architectuur bijna niet van elkaar te scheiden zijn. Maar dat het niet altijd het geval is bewijst de wandeling 'Groen en Waterrijk Noord.' Deze bezoekt uitgebreid Hillegersberg, laat je kennismaken met de Rotte en eindigt met het Kralingse Bos en de Kralingse Plas.

De laatste twee wandelingen hebben thema's die al in mijn eerdere gidsen in de serie 'Acht keer anders' voorkwamen. Het gaat om de hoofdstukken 'Herinneringen aan de oorlog' en 'Teksten in de stad.'

De serie 'Acht keer anders' onderscheidt zich van de bijna klassiek geworden serie 'Wandelen buiten de binnenstad' van uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig door het multi-thematische karakter. Een ander onderscheid tussen beide series is dat bij 'Acht keer anders' buitenstad en binnenstad niet gescheiden zijn. De wandelingen richten zich op de hoogtepunten van een thema in Rotterdam en trekken zich niets aan van de grens van buitenstad en binnenstad. Dit betekent dat grote delen van Rotterdam worden aangedaan. Natuurlijk de binnenstad, maar ook Delfshaven, het Oude Westen, het Oude Noorden, Crooswijk, Hillegersberg, Kralingen, Feijenoord en veel binnenstedelijke havens.

Een overeenkomst met 'Wandelen buiten de binnenstad' is er ook. Dat is de lengte. Alle wandelingen zijn tussen de acht en zestien kilometer. Deze lengte is geïnspireerd op het langeafstandwandelgevoel dat in die serie zo sterk de aandacht krijgt.

Voor deze gids heb ik veel gehad aan de kritische opmerkingen -en soms verzuchtingen- van uitgevers Bart van der Mark en Lourens Vellinga. Ook bevriende meelopers hebben zich met belangrijke tips doen gelden. Met speciale dank daarbij aan Hein Raat, Leo de Klerk en Bart en Vera (van Vera Wandelt). Als tegenlezer was vriendin Esther Kloos onvervangbaar.

CODE: xxxx

Met de cijfercode boven de qr-codes die op de openingspagina's van de verschillende hoofdstukken staat heb je gratis toegang tot de betreffende kaartjes, gpx-bestanden en routebeschrijvingen op www.wandelzoekpagina.nl

PAG. 6 / 10 KM
Station Rotterdam Centraal › Metrostation Voorschoterlaan

1 Naar Kralingen

De wandeling toont de grote variatie aan woonvormen in het oostelijk deel van Rotterdam, waarvan Kralingen een belangrijk onderdeel is.

Onderdeel van de route zijn bijvoorbeeld de drie Rotterdamse hofjes. Maar we bezoeken ook een in 2021 opgeleverd hergebruikproject dat een vroegere gevangenis omtovert tot een groen binnenstedelijk wooncomplex.

PAG. 20 / 11 KM
Station Rotterdam Zuid

2 Op Zuid

Op deze route zie je de verschillende gezichten van Rotterdam-Zuid op het terrein van wonen. We bezoeken de Tweebosbuurt waar in 2021 veel sloop heeft plaatsgevonden. Maar ook prettig ogende tuindorpen zijn op de route aanwezig. Je krijgt een blik op de toekomst met het nog onbebouwde Feyenoord City (vermoedelijk zonder stadion).

PAG. 34 / 12 KM
Station Rotterdam Blaak

3 Teksten in de stad

Dit is de derde tekstwandeling in de serie Acht Keer Anders. De Amsterdamse wandeling bevat veel verschillende soorten teksten (naast poëzie en proza boodschappen, herinneringen, waarschuwingen en reclames), die van Utrecht vooral poëzie en proza. Rotterdam zit daar tussenin.

PAG. 50 / 8 KM
Station Rotterdam Blaak › Station Rotterdam Centraal

4 Architectuuriconen

Rotterdam is door een aantal bijzondere gebouwen een architectuurstad bij uitstek. Ook kwantitatief heeft Rotterdam met zijn architectuur veel te bieden. Zoveel dat deze wandeling, om nog door de bomen het bos te zien, een herkenbaar thema heeft gekregen, 'echte architectuuriconen', waardoor je de vele gebouwen goed kunt selecteren.

PAG. 66 / 16 KM

Station Rotterdam Noord › Metro Voorschoterlaan

5 Groen en waterrijk Noord

Deze wandeling leidt je van Hillegersberg naar Kralingen, van de ene rijke Rotterdamse wijk naar de ander. Dan kan het bijna niet anders dat de route groen en waterrijk is. Je loopt langs de Bergse Voor- en Achterplas, de Rotte en de Kralingse Plas.

PAG. 78 / 12 KM

Station Rotterdam Centraal › Station Rotterdam Blaak

6 Herinneringen aan de oorlog

Herinneringen aan de oorlog kunnen voor iedere stad weer anders zijn. Voor Rotterdam gaan de gedachten snel uit naar het bombardement van 14 mei 1940. Dat kostte velen het leven of hun huis. Een zichtbaar symbool van het bombardement is de brandgrensroute die we op de wandeling twee keer aandoen.

PAG. 92 / 11 KM

Station Rotterdam Centraal › Station Rotterdam Blaak

7 Herleefde Havens

De route voert langs die delen van de Rotterdamse havens waar je goed kunt zien hoe maritiem Rotterdam zich heeft ontwikkeld: het ontstaan, een bloeiperiode in de 17e eeuw, de onstuitbare opmars van de haven in de late 19e eeuw. Jaren na de oorlog kwam de terugval en uiteindelijk kwam het goed: de stedelijke havens gingen herleven.

PAG. 108 / 13 KM

Station Rotterdam Blaak › Metrostation Marconiplein

8 Trendy Rotterdam

Rotterdam is niet altijd trendy geweest. In de jaren tachtig had het de glans van moderniteit verloren die in de wederopbouwperiode zo sterk aanwezig was. De stad was daarna rijk aan kale plekken en had slechts beperkte uitgaansmogelijkheden. Nu spat het trendy image van Rotterdam af. Op de route komen we op veel trendy plekken.

START Station Rotterdam Centraal
FINISH Metrostation Voorschoterlaan
LENGTE 10 km

1 De weg naar Kralingen. Wonen door de jaren heen

CODE: xxxx

CHECK DE ACTUELE ROUTE OP WANDELZOEKPAGINA.NL

De weg naar Kralingen. Wonen door de jaren heen

Zo oud als de weg naar Kralingen is een gezegde uit de 17e eeuw, dat vermoedelijk betrekking heeft op de weg die vanaf de 11e eeuw van Nieuwerkerk aan den IJssel naar Kralingen liep. Onze route naar Kralingen is ook een weg naar Kralingen, maar lang niet zo oud. Bovendien komt onze weg niet uit het oosten, maar ligt het startpunt in het westen. Een stukje van deze weg, de 's Gravenweg, lopen we op deze wandeling.

De route toont de grote variatie aan woonvormen in het oostelijk deel van Rotterdam, waarvan Kralingen een belangrijk onderdeel is. Onderdeel van de route zijn drie Rotterdamse hofjes. Maar we bezoeken ook een in 2021 opgeleverd hergebruikproject dat een vroegere gevangenis omtovert tot een groen binnenstedelijk wooncomplex. Op deze wandeling krijg je ook een uitgebreide blik op Kralingen-Oost, een van de rijkste wijken van Nederland.

GERDESIAWEG

De route loopt kort door het noorden van Rotterdam (via Heliport en de Noordsingel), schampt daarna Crooswijk en eindigt in Kralingen, dat uitgebreid bezoek krijgt.

Voor een groot deel spelen de in het oog springende

woningbouwprojecten op de route zich af in drie perioden:

- rond de eeuwwisseling van 19e naar 20e eeuw;
- net voor en na de oorlog;
- eind 20e en het begin van de 21e eeuw.

WAGNERHOF

Rond 1900 is er veel sociale ongelijkheid in de woningbouw in Kralingen. Aan de ene kant zien we in deze periode het oosten van Kralingen opkomen als villapark voor rijk Rotterdam. De basis daarvoor werd gelegd vanaf het einde van de 17e eeuw toen veel welgestelde Rotterdammers in Kralingen riante buitenplaatsen lieten bouwen. In de tweede helft van de 19e eeuw verdwenen de buitenplaatsen steeds meer door de uitbreiding van de stad.
In het westelijk deel van Kralingen dat toen nog geen onderdeel van Rotterdam was, werden goedkope arbeiderswoningen gebouwd. Deze trend zette zich voort vanaf 1895, het jaar van de annexatie van Kralingen. Die vond plaats omdat Rotterdam veel meer woonruimte nodig had omdat de arbeidersbevolking sterk toenam.
Een opvallend voorbeeld van woningbouw in deze periode en in dit deel van de stad is de ontwikkeling van drie Rotterdamse hofjes. Omdat Rotterdam rond 1900 sterk aan het uitbreiden was, moesten twee hofjes verplaatst en herbouwd worden.
Het hofje Vrouwe Groenevelt's Liefdesgesticht is zelfs al twee keer verhuisd. De eerste keer vanwege de stadsuitbreiding, de tweede keer voor de uitbreiding van een spoorlijn. Vanaf 1902 staat het op zijn huidige plek, aan de Vijverhofstraat.
Het tweede hofje, 'Uit Liefde en Voorzorg', werd in 1795 aan de Schiedamsesingel gesticht, maar moest vanwege stadsvernieuwingsplannen en slechte kwaliteit verdwijnen. In Kralingen-Oost kwam in 1904 een nieuw hofje.
De herbouw van het derde hofje, Hofje van Kuijl's Fundatie, vond veel later plaats, in 1972. Het hofje was vanaf 1815 gevestigd aan de Schiekade. In de oorlog werd het getroffen door een bominslag waardoor -indirect- ernstige funderingsproblemen optraden. Door grondruil met buurman Sint Franciscus Gasthuis, dat graag wilde uitbreiden, kon de verplaatsing, inclusief herbouw, plaatsvinden naar de huidige plek. Dat is landgoed Vredenoord, dat al in het bezit was van het ziekenhuis.

De tweede periode die in dit hoofdstuk aandacht krijgt is de periode van net voor en net na de oorlog. Rotterdam is in die periode geboorteplaats

van gedenkwaardige moderne nieuwbouw. Voor de oorlog deed architect Willem van Tijen van zich spreken als pionier van in die tijd zeer moderne hoogbouwflats. Op de route komen we van hem de Plaslaanflat tegen. Een ander voorbeeld van de moderne Rotterdamse nieuwbouw zijn de woonblokken in West-Kralingen uit 1946 die model staan voor de architectuur van de wederopbouw. Architecten Jo van den Broek en Jaap Bakema die we op de Gerdesiaweg zullen tegenkomen, hebben hierop een groot stempel gedrukt. De architecten zijn vooral bekend geworden door hun ontwerp voor de winkelpromenade de Lijnbaan in Rotterdam uit 1953.

Na de wederopbouw en de Rotterdamse cityvorming met zijn hoge woonflats en kantoorgebouwen vindt in de jaren zeventig een herbezinning plaats. In de jaren tachtig hebben we er onder meer het kleinschalige project Heliport aan te danken. Heliport, ook wel Klein Volendam of Kabouterdorp genoemd, is onderdeel van een nieuwe Rotterdamse visie op woningbouw waarin laagbouw en kleinschaligheid belangrijke elementen zijn.

Dit is een opstapje naar de derde periode eind 20e, begin 21e eeuw. Rotterdam kent in deze periode spectaculaire architectuur van vooraanstaande architectenbureaus als OMA van Rem Koolhaas, Mecanoo, Wiel Arets Architects, MVRDV en Neutelings en Riedijk. Op onze wandeling komen we deze krachtpatsers, op Francine Houben van Mecanoo na, niet tegen. Houben heeft aan de Kralingse Plaslaan met haar toenmalige partner van Mecanoo in 1991 een eigen woning ontworpen. Geen krachtpatserij maar een verfijnd en doordacht ontwerp

met gebruik van een divers scala van materialen. In architectenland was hiervoor veel bewondering maar die is niet helemaal te vatten, als je alleen de buitenkant ziet.
Herbestemmingsspecialist Wessel de Jonge is verantwoordelijk voor het ontwerp van het in 2021 voltooide project 'De Tuin van Noord' in het Oude Noorden. Hij heeft de vroegere gevangenis en het gerechtsgebouw omgebouwd tot woonappartementen en een kantoorgebouw. Blikvanger is de om de gebouwen van de gevangenis heen aangelegde publiek toegankelijke Tuin van Noord.
Net voor Kralingen komen we een opvallende woontoren uit 2001 tegen en een eerder gebouwd groot woonblok van twee weinig bekendheid genietende architecten(-bureaus): Robert Kromhof en Molenaar & Van Winden.

De wandeling eindigt in Kralingen. Dit is niet het oude dorp Kralingen, dat lag tot 1842 een paar kilometer naar het oosten in de veengebieden ten oosten van Rotterdam. Het oude dorp moest toen worden verlaten omdat door de turfwinning in de veengebieden een onbewoonbaar plassengebied was ontstaan.
Vanaf 1842 ontstond een gemeenschap op de hoek van de Oudedijk en de Hoflaan rond een toen gebouwde kerk. In 1895 werd de zelfstandige gemeente Kralingen onderdeel van Rotterdam dat zijn nieuwe aanwinst meteen in de eigen uitbreidingsplannen opnam. In West-Kralingen werd woningbouw voor arbeiders opgenomen, Kralingen-Oost moest verder worden ontwikkeld als woongebied voor de rijkere Rotterdammer. Nu is het bijna een lustoord met zijn weldadige groen, het mooie park Rozenburg, de villawijk Park Honingen, de nabijheid van de Kralingse Plas en de bijzondere villa's van de Wagnerhof.

START ROUTE

Neem op het CS de uitgang Delftseplein / Lijnbaan, vanaf de sporen gezien links van het grote informatiebord in de stationshal. Loop na de uitgang tussen de spoorbaan en de trambaan. Neem op eind de poort. Loop door tot de trap en ga daar omhoog. Je komt op de Luchtsingel, een 390 meter lange voetgangersbrug. Op eind bij de rotonde naar links over het spoor. Voor het Luchtpark linksaf de trap af tot halverwege. Daar rechtsaf, na de trap ga je rechtdoor in de richting van het open terrein: Stroveer. Je komt op de vroegere helikopterhaven.

HELIPORT (KLEIN VOLENDAM)

Dit gebied was van 1953 tot 1965 een vliegveld voor helikopters met onder meer passagiersvluchten naar België. In 1973 viel onder druk van bewonersorganisaties het besluit dat op lege plekken in de binnenstad nieuwe en minder hoge woningen moesten komen, in hoge dichtheid en vooral voor de lagere inkomens. Drie jaar later kwam er een prijsvraag voor het terrein met als winnaar architect Jan Verhoeven. Hij presenteerde een in 1983 afgerond, enorm woningcomplex van bijna 700 woningen, maar wel gekenmerkt door kleinschaligheid. Ook kenmerkend was dat alle woningen een puntdak hebben. Dit leidde snel tot de bijnaam Klein Volendam.
Een bijzonder onderdeel van het geheel is het binnenterrein. In 2021 heeft het een groene make over gekregen.

1

Loop rechtdoor, op eind linksaf voetpad, nog steeds Stroveer. Onder een poort door naar het binnenterrein. Hierna nog door twee poorten. Neem op eind van Stroveer even naar links de Vriendenlaan, en daarna meteen rechtsaf de Hofdijk. Na 30 meter linksaf zebrapad naar de Almondestraat. Ga die in. Na nummers 11-23 B wacht(t)en hier 52 sociale huurwoningen op de sloop.

2

PENSION ALMONDE

Vanwege de slechte toestand van de fundering was sloop en verkoop voor woningbouwvereniging Havensteder noodzakelijk. Vanaf januari 2019 kreeg het collectief 'Stad in de maak' voor 1½ jaar het beheer over de woningen. Tijdelijke huisvesting in de bovenwoningen en een buurthuisachtige invulling van de plinten werden hierdoor mogelijk. Ontruiming van het geheel vond uiteindelijk in april 2021 plaats. In oktober 2021 stonden de huizen er nog. Hoe bijzonder het was is nog wel op internet te zien, bijvoorbeeld via pension-almonde.nl.

Rechtsaf Zomerhofstraat, linksaf Noordsingel. Bij tweede brug linksaf Teilingerstraat tot vroegere spoorbaan. Daar rechtsaf Vijverhofstraat naar nummer 69, met een hofje.

HOFJE VROUWE GROENEVELT'S LIEFDES-GESTICHT

3

Het hofje heeft vijftien huisjes en een opzichterswoning nu hoofdhuurderswoning. Na twee keer verhuisd te zijn, is het vanaf 1902 op deze plek te vinden. Het oorspronkelijke hofje werd in 1814 gesticht door Geertruida Groenevelt en was bedoeld voor oudere, ongetrouwde vrouwen. Nu is het hofje in bezit van een woningcorporatie.
Het hofje staat achter een hek. In de groenloze periode is het veelkleurige tegelplateau op de woning in het midden achterin goed te zien. En vanaf de linkerkant de historische lantaarn die in de tuin staat.

Na het hofje van de buitenkant bekeken te hebben, loop je verder en neem je de tweede straat naar rechts: Wateringhestraat. Tot de Noordsingel en daar de brug over. Rechtsaf andere zijde van de Noordsingel. Direct linksaf Bergstraat. Op eind linksaf nog steeds Bergstraat. Eerste straat rechtsaf Zegwaardstraat. Na nrs. 72-78 rechtsaf. Je komt op het voormalige binnenterrein van gevangenis Noordsingel met het herontwikkelde gevangeniscomplex.

DE TUIN VAN NOORD

4

In dit in 2021 afgeronde project stond de herontwikkeling van het gerechtsgebouw en de vroegere gevangenis Noordsingel voorop. De gevangenisgebouwen zijn grotendeels behouden gebleven. Het terrein met vroegere sportfaciliteiten is voor bewoners en bezoekers een aangename stadstuin geworden. Er komt horeca in het gerechtsgebouw dat nu ook een officiële kantoorfunctie krijgt.
In totaal zijn in de verschillende onderdelen van de gevangenis 121 woningen gekomen. Allereerst in de vier cellenvleugels en het panopticum in het midden. Er is ook een nieuw appartementencomplex (voor starters) gebouwd.
Verder zijn onder andere de vrouwenvleugel en de hofwoningen in de poort omgebouwd tot een aantal eengezinswoningen. Ook in de goed zichtbare kapel, mooi gelegen aan de stadstuin, zijn een aantal woningen opgenomen. Architect is Wessel de Jonge van WDJ-Architecten.

Volg het asfaltpad rechtdoor met een slinger links en een slinger rechts. Ga na de kapel rechts naar de poort op eind. Daarna linksaf burgemeester Roosstraat. Op eind rechtsaf Zwart Janstraat.
Na deze straat kom je in het vervolg: de Noordmolenstraat. Je komt uit op het Noordplein. Loop hier rechtdoor. Schuin rechts zie je een brug. Ga die aan de linkerkant over. Na 50 meter zie je links achteraan op de gevel van het voormalige Heineken Kantoor een mooi reliëf met scènes uit de bierbrouwerij, van de oogst van het graan tot het biertransport.

Ga even rechtdoor, dan rechtsaf brug over, linksaf de Crooswijksekade. Blijf langs het water tot de Crooswijkseweg. Daar linksaf en meteen rechtsaf Spiegelnisserkade. Loop tot het eind waar je een opvallend hoge flat ziet.

KONINGINNE-TOREN

5

Op deze plek stond vroeger de begin jaren zeventig gesloopte Koninginnekerk. De toren herinnert nog met zijn naam aan de kerk. Ook de bovenste drie etages met kopergroene beplating zijn een herinnering aan de kerk, vanwege diens twee kopergroene koepels.
Eerst kwam er het naastgelegen verzorgingshuis Hoppesteyn, in 2001 de uitbreiding met de woontoren. De toren, 78 meter hoog, is ontworpen door architect Robert Kromhof.

Ga voor de toren aan de rechterzijde rechtsaf, Boezemsingel. Passeer de Goudse Rijweg en loop 50 meter de Boezemweg in. Links voor je zie een lang woongebouw met aan de voor- en achterkant twee verschillende gezichten.

FLATGEBOUW STADSSINGEL

6

Dit woonblok van bijna 200 appartementen heeft acht woonlagen. Het ontwerp van Molenaar & Van Winden architecten is in 2005 opgeleverd. De voorgevel is uitgevoerd in zwarte baksteen afgewisseld met witte stenen, voor de achterzijde aan de Boezemsingel is vooral witte baksteen gebruikt. Het geheel is opvallend gevarieerd, waarbij de twee glazen atriums, die van voor naar achteren doorlopen, een belangrijke rol spelen.

Loop de Boezemweg weer terug tot de Goudse Rijweg, sla rechtsaf en voor de brug meteen weer rechtsaf dus de rechterzijde van het water, Boezemkade. Tot eerste bruggetje over Boezem. Ga dat over. Je bent in Kralingen.

WOONBLOKKEN VAN DEN BROEK EN BAKEMA

Rechtsaf Vredenoordkade. Eerste weg linksaf, onder de bomen aan de linkerkant van de weg. Dit is de Gerdesiaweg. Hier staan huizenblokken van twee bekende Rotterdamse wederopbouwarchitecten.

7

Je zou het niet zeggen dat deze huizen, in 1946 gerealiseerd, al 75 jaar oud zijn. Bijzonder, zeker voor die tijd, is de open ogende voorgevel met veel glas en het prettig overkomende balkon. Deze huizenrij is een van de eerste projecten van de architectuur van de wederopbouw waarmee Jo van den Broek en Jaap Bakema naam hebben gemaakt.

Ga na de woonblokken na nummer 347 linksaf Frits Ruysstraat. Op nr. 16A het aanbevolen tentje Veggie. Direct hierna rechtsaf Weteringstraat. Dan derde weg linksaf Plantageweg naar de ingang van het park De Nieuwe Plantage, dus rechtsaf.

Hier stond vroeger de gemeentelijke gasfabriek waarnaar het park eerst werd genoemd: het Gashouderpark. Na de sanering van het oude gasfabrieksterrein vond in de jaren negentig een volledige herinrichting plaats. Na de ingang gaan we de brug over en dan linksaf naar de uitgang bij de weg met de trambaan, Oudedijk. We zien hier nog twee overblijfselen van het verleden: rechts een deel van de oude muur van de fabriek en links het poortgebouwtje. Bij de Oudedijk even linksaf, dan oversteken via het zebrapad. Je komt op de Jericholaan. Eerste weg linksaf Taxusstraat, derde straat (dus voorbij het plantsoen) rechtsaf Ramlehweg inslaan. Dan nog rechtdoor de Ramlehstraat. Je komt op de Kralingse Plaslaan met rechts een in de jaren dertig zeer modern flatgebouw.

PLASLAANFLAT

8

Voor de oorlog had Willem van Tijen al eerder in Rotterdam twee hoogbouwflats ontworpen. Dit flatgebouw was in 1938 de derde in de rij. De galerijflat die we nu zien kenmerkt zich door de betonconstructie van de flat met gevels die voor een groot deel uit glas bestaan. De flat is, samen met de eerdere Bergpolderflat van Van Tijen, een voorbeeld geworden voor veel Nederlandse galerijflats.

Ga vanuit de straat waar we vandaan kwamen (Ramlehstraat) rechtsaf aan de rechterkant naar Kralingse Plaslaan 88.

WOONHUIS HOUBEN

9

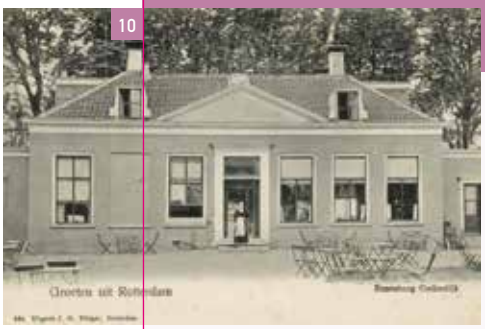
Deze woning met studioruimte stamt uit 1991 en is ontworpen door het toenmalige architectenkoppel van Mecanoo, Francine Houben en Erick van Egeraat. De woonruimte met fraai uitzicht op de Kralingse Plas is op de eerste verdieping gesitueerd. De ontwerpstudio ligt op de begane grond. Houben is een architect onder meer bekend van de bibliotheek TU Delft, station Delft en de bibliotheek van Birmingham.

Steek de weg over en vervolg de Kralingse Plaslaan aan de linkerzijde. Vrij snel gaan er twee paden naar links (aan weerszijde van water). Neem het rechter pad dat langs de Kralingse Plas gaat. Als je weer terug bent op de Kralingse Plaslaan iets naar rechts de weg oversteken, linksaf 50 meter langs de weg lopen en dan het eerste pad rechtsaf het Park Rozenburg in. Je bent nu in een fraaie, monumentale omgeving.

OMGEVING ROZENBURG

10

De indrukwekkende omgeving met zijn villa's en herenhuizen komt door het Park Rozenburg nog beter tot zijn recht. Het park is genoemd naar de voormalige villa en buitenplaats en dateert van 1911.

Nadat je in het park bent gekomen houd je het water aan je linkerhand. Houd voor het bruggetje rechts aan. Blijf langs het water lopen. Bij de uitgang van het park linksaf de meest linkse weg, Oranjelaan, voetpad en fietspad over brug. Na nummer 19 rechtsaf de hier niet aangegeven Rozenburglaan. Bij het kruispunt, met haltes van tram en metro, linksaf de Oudedijk, die doorloopt in de 's Gravenweg. Naar nummer 71.

11

HOFJE VAN KUIJL'S FUNDATIE

Helaas mag je het achterterrein met de huisjes van het hofje niet betreden. Maar vanaf de twee kanten van het landhuis, het herbouwde regentenhuis, is voldoende te zien.

Het hofje was vanaf 1815 gevestigd aan de Schiekade. Het werd gesticht uit een erfenis van Anthony en Anthonetta Kuijl. Zij bepaalden dat een groot deel van hun nalatenschap ten goede moest komen aan huisvesting voor zestien weduwen en oudere vrouwen.

Door funderingsproblemen moest het hofje naar deze plek verhuizen. De huizen van de bewoners werden in 1972 herbouwd en aangepast aan de moderne eisen van huisvesting. Nog steeds wonen hier alleen maar oudere alleenstaande vrouwen.

Ook in 1972 werd het regentengebouw van het hofje op de Schiekade steen voor steen overgeplaatst naar de huidige plek. Nu in gebruik als locatie voor bijeenkomsten.

Loop verder rechtdoor, neem de eerste weg rechts, de Van Somerenweg. Negeer de Lambertweg en ga met een slinger de weg verder af. Op eind rechtsaf Groene Wetering. Houd op eind de Essenlaan even links aan en neem dan helemaal rechts de Vijverlaan voor een heen-en-weertje naar een bijzondere verzameling villa's.

WAGNERHOF

Ondernemer Johannes Dulfer kocht hier in 1904 een villa die hij liet verbouwen en daarna vernoemde naar zijn idool componist Richard Wagner: Villa Wagner. Daarna liet hij nog tien villa's bouwen die hij, op één na, naar opera's van Wagner noemde. Deze ene heet Wotan en vormt met zijn buren een viertal uit Der Ring des Nibelungen waarin Wotan een belangrijk personage is. Eigenlijk had de villa Götterdämmerung moeten heten, maar die naam paste waarschijnlijk niet op de gevel. Wotan wel.

12

Twee Wagner-villa's staan iets verder de Vijverlaan op, maar we gaan weer terug. Teruggekomen nemen we naar rechts de Slotlaan. We komen bij een prachtige vijver. Hier is het hart van de Kralingse villabuurt genoemd naar het vroegere kasteel Honingen. Bij de vijver rechtdoor nog steeds Slotlaan.

13

PARK HONINGEN

Het kasteel Honingen is vermoedelijk gesticht op het eind van de 13e eeuw. Op het eind van de 16e eeuw wordt vermeld dat het kasteel door de 80-jarige oorlog een ruïne is geworden. Er omheen was een grote vijver waarvan een deel nog steeds zichtbaar is. Door de toenmalige gemeente Kralingen werd in 1874 de grond opgekocht. Het gebied werd onder de naam Park Honingen villapark en wandelplaats.

Na de Slotlaan met een kleine knik rechtdoor de Slotstraat in. Eerste straat rechtsaf Waterloostraat naar de nummers 108-90. Dit zijn herbouwde huizen met de gevels van de huizen die hier eerst stonden. Eerste weg links Lusthofstraat. Daarna tweede weg linksaf rechterzijde Voorschoterlaan naar het vanaf de weg redelijk zichtbare hofje op nummer 79.

HOFJE UIT LIEFDE EN VOORZORG

14

In 1795 werd dit hofje door Alida en Maria de Koker gesticht. Het was bestemd voor oudere en ongetrouwde, nog redelijk gezonde en niet armlastige vrouwen. Toen het hofje vanwege stadsvernieuwingsplannen en slechte kwaliteit moest verdwijnen, kwam er in 1904 op deze plek een nieuw hofje voor 'gratis huisvesting van 23 bejaarde vrouwen, bij voorkeur van Remonstrantsche of Doopsgezinde godsdienst.' Tekst uit Monumenten.nl. Nu zijn de 23 huisjes, in bezit van Woningbedrijf Rotterdam, voor iedereen beschikbaar die aan de sociale voorwaarden voldoet.

Na het hofje weer terug naar de Lusthofstraat, linksaf met hier de laatste horeca op de route. Eerste straat rechtsaf Vredehofstraat met ook woningen voor de minder welgestelden. Later zie je rechts de ingang naar het metrostation Voorschoterlaan, met treinen naar zowel station Blaak als station Alexander.

START/FINISH
Station Rotterdam Zuid

LENGTE
11 km

2 Op Zuid. Wonen door de jaren heen

CODE: 1888

CHECK DE ACTUELE ROUTE OP WANDELZOEKPAGINA.NL

Op Zuid. Wonen door de jaren heen

De wandeling toont op het terrein van wonen verschillende gezichten van Rotterdam-Zuid. We komen in een buurt waar in 2021 en 2022 forse sloopplannen worden uitgevoerd: de Tweebosbuurt in de Afrikaanderwijk. We gaan ook naar prettig ogende tuindorpen als Vreewijk. Een ander tuindorp dat we met een bezoek vereren is Bloemhof met verrassende betonbouwexperimenten en een prachtig hof van woningstichting Patrimonium.
We werpen hiernaast een blik op de toekomst door naar het gebied te gaan waar Feyenoord City zal komen. Het project is een combinatie van het waarschijnlijk in de tweede helft van 2022 af te blazen nieuwe Feyenoordstadion en een ambitieuze gebiedsontwikkeling in de directe omgeving van het stadion.
Een ander belangrijk woonproject op Zuid is de Kop van Zuid. Dit bespreek ik in hoofdstuk 7 Herleefde Havens.

Wat de route interessant maakt, is dat het wonen door de jaren heen in Rotterdam-Zuid goed naar voren komt. Deze geschiedenis heeft alles te maken met de scheiding van de stad tussen de rechter Maasoever (de noordkant van de rivier) en de linkeroever. De stad is ontstaan ten noorden van de Maas. Zuid was lange tijd niet veel meer dan een eiland, Feijenoord, dat de stad kocht in de 16e en 17e eeuw. Tot het midden van de 19e eeuw hoorde dit gebied nauwelijks tot de stad. Als je vroeger naar Zuid ging, was je echt op een eiland, dus op Zuid.

HAVENS OP ZUID

Vanaf de tweede helft van de 19e eeuw begon de sprong naar Zuid: er moesten meer havens komen omdat de noordelijke havens vol raakten. Ook kwam in 1872 de Nieuwe Waterweg waardoor grote schepen nu veel gemakkelijker de Rotterdamse haven konden bereiken. De benodigde ruimte was ‘op Zuid’ te vinden. Rotterdam werd een wereldhaven.

Door bruggen en een spoorweg kwam Zuid uit zijn isolement. De vele (haven-)arbeiders die door de groei van de haven en de erbij horende industrie nodig waren, vestigden zich 'op Zuid', in de voormalige polders. Ze kwamen uit de streken ten zuiden van Rotterdam. Door de enorme schaalvergroting, het hoge tempo van de bouw en de nadruk op de expansie van de haven is de kwaliteit van het wonen lange tijd op de achtergrond geraakt.

AFRIKAANDERWIJK

Een wijk waar de slechte woonomgeving nog steeds ten dele zichtbaar is, is de Afrikaanderwijk. De stadsvernieuwing van de jaren tachtig en negentig heeft daar niet afdoende geholpen. Daarom is in 2011 een Nationaal Programma Rotterdam Zuid gestart om onder andere in deze wijk de woonachterstanden weg te werken. Ook achterstanden rond werk, onderwijs en veiligheid vallen onder dit programma.

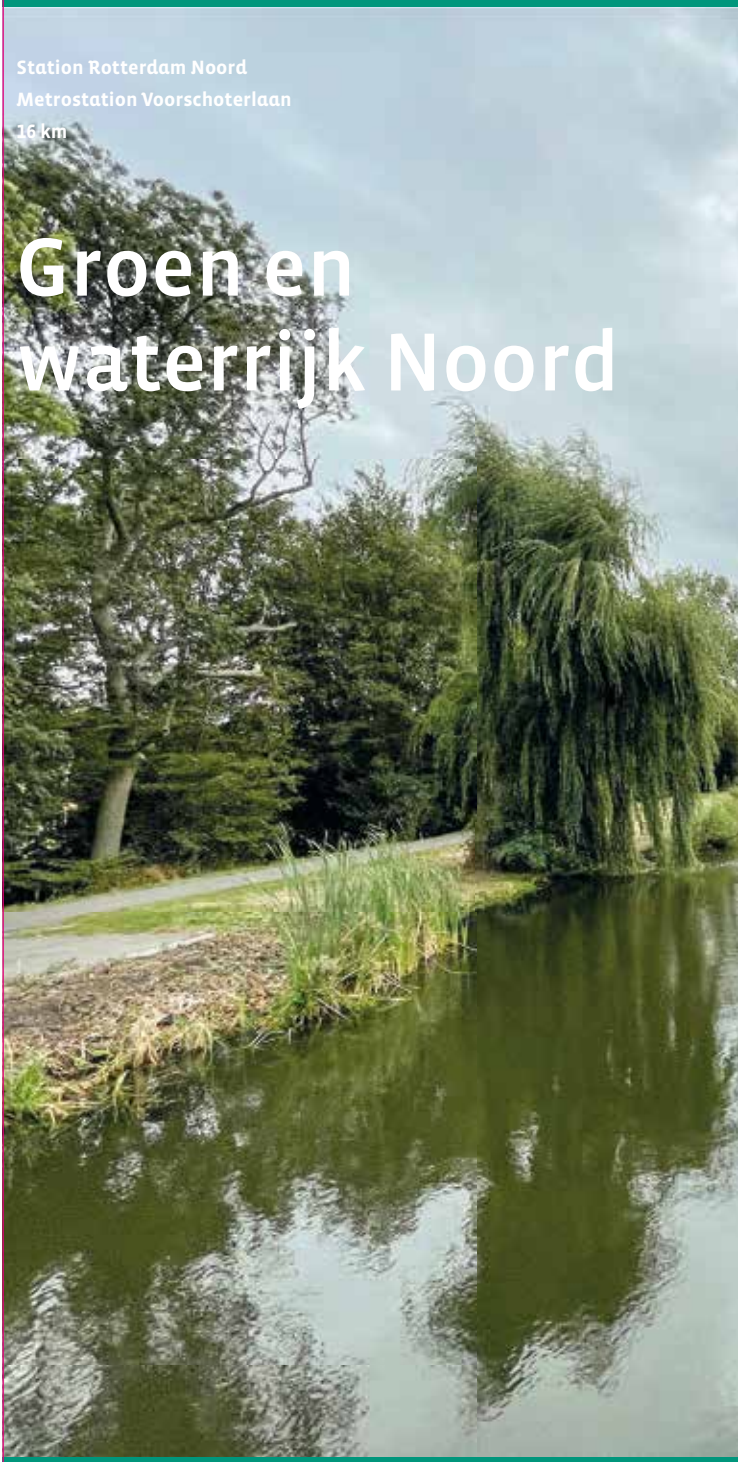
STADS-VERNIEUWING

Een concrete uitwerking van het programma is de Woonvisie van 2016 om tot 2030 12.000 goedkope woningen te slopen en te vervangen door meer hoogwaardige (en dus duurdere) woningen. Waartoe dit beleid leidt, is te zien in de Tweebosbuurt, onderdeel van de Afrikaanderwijk, die wij op de wandeling bezoeken. Volgens velen werden nog goed bewoonbare sociale huurwoningen opgeofferd aan de uitwerking van de Woonvisie .
De gemeente en woningbouwvereniging Vestia vinden echter dat het voor een groot deel om verouderde woningen gaat die niet meer aan de eisen van deze tijd voldoen. Ook moet er meer variatie in inkomens en opleidingsniveaus komen. Daarom is upgrading nodig waaronder de sloop van 535 huurwoningen van Vestia. Hiervoor komen 130 sociale huurwoningen in de plaats, 90 woningen worden gerenoveerd. Er komen in totaal 374 nieuwe woningen. In november 2018 heeft de gemeenteraad de plannen goedgekeurd. In de buurt was veel weerstand tegen dit proces.

START Station Rotterdam Noord
FINISH Metrostation Voorschoterlaan
LENGTE 16 km

5 Groen en waterrijk Noord

CODE: xxxx

CHECK DE ACTUELE ROUTE OP WANDELZOEKPAGINA.NL

Groen en waterrijk Noord

Deze wandeling leidt je van Hillegersberg naar Kralingen, van de ene rijke Rotterdamse wijk naar de ander. Dan kan het bijna niet anders dat de route groen en waterrijk is.
De route vertrekt vanaf de noordelijke uitgang van station Noord, loopt kort langs de Rotte en gaat dan naar de zuidoever van de Bergse Achterplas. Daarna slaan we de noordelijke richting in om via het Berg- en Broekpark uit te komen in Hilligersberg-Noord. In deze wijk bevindt zich onder meer de buurt Oud-Hillegersberg. De buurt wordt begrensd door de noordzijde van de Bergse Voor- en Achterplas, aan de oostzijde is de Rotte de grens en aan de westzijde de Ringdijk. Ten noorden ligt de tweede buurt van Hilligersberg-Noord: 110-Morgen, genoemd naar de vroegere polder Honderdtienmorgen, al in 1772 drooggelegd. De naam slaat op de oppervlakte van de polder ('morgen' is een oude oppervlaktemaat).

HILLEGERSBERG

Tot 1 augustus 1941 was Hillegersberg een zelfstandige gemeente. Rond 1000 was er al een schriftelijke vermelding van het dorp. Het leven toen speelde zich af op en rond de donk (een zandheuvel in een veengebied) met daarop onder meer de kerk en het kasteel.

BERGSE ACHTERPLAS

Hillegersberg is onderdeel van de Bergse en Broekse polder. Tegen 1500 werd het gebied te drassig voor landbouw en ging men turfsteken. Maar dat moest vanwege de natheid van het gebied op een speciale manier gebeuren. Hierdoor ging veel land verloren en ontstonden grote veenplassen: de Bergse Voor- en Achterplas.
Hillegersberg was tot 1880 een bescheiden, maar welvarend dorp. Daarna werd het een vestigingsplaats voor rijke Rotterdammers die buitenplaatsen en herenhuizen lieten bouwen. Na 1880 werd het een forensenplaats van Rotterdam waarvan het in 1941 onderdeel ging uitmaken. Hillegersberg is niet alleen de plek met mooie historische pan-

den, herenhuizen en villa's. Zoals je op de wandeling kunt zien, zijn er ook flats en eengezinswoningen.
Naast de donk, de combinatie van water en groen, de afwisseling van luxe en gewone woningen valt ook het dorpse karakter op, bijvoorbeeld op de Bergse Dorpsstraat. Wat collega-auteur Kees Volkers doet verzuchten dat deze straat gelukkig nog geen voetgangersgebied is geworden. 'Een ouderwetse winkelstraat met een gevarieerd winkelaanbod, een tram, en verkeer! Weten we nog hoe dat was?'

DE ROTTE

Na Oud-Hilligersberg komen we aan bij de Rotte. De Rotte moet je eigenlijk lezen als de Rotta. De 'a' staat voor water en 'rot' is afkomstig van rottend (veen).
De naam Rotterdam is hiervan afgeleid. Waarbij je nog moet weten dat 'dam' het bouwwerk is dat rond 1270 in de Rotte net voor de Maas is aangelegd. Dit is nu de Hoogstraat.
Er is hier, wat nu de Binnenrotte heet, al sinds 1870 geen water meer te zien. De demping van dit deel van de rivier was nodig omdat er een spoorweg kwam. De nooit gedempte vroegere monding van de Rotte ligt na de Binnenrotte: de Oude Haven.

De oorsprong van de Rotte, ongeveer 2000 jaar geleden, is te vinden in de polder tussen Moerkapelle en Zoetermeer. De grond was hier extreem nat waardoor het water uit de grond kwam en een smalle rivier werd. Toen na 1600 het afgraven van het veen begon, moest de Rotte het overtollige water uit de droog gepompte polders opnemen. Nog steeds heeft de Rotte de functie van het afvoeren van het water uit de polder.

BOTERDORPSE VERLAAT

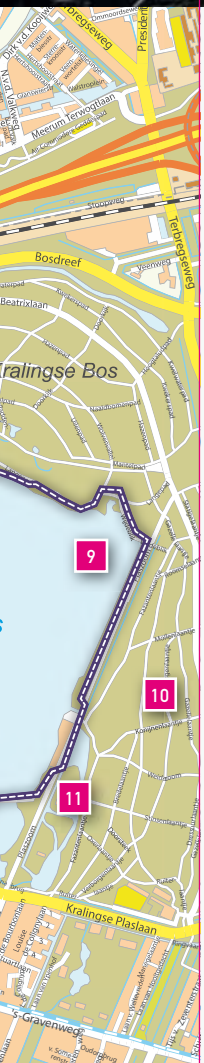
Een vroeger belangrijke functie betreft het transport. In de periode van het turfsteken in de polders ging veel turf per boot naar Rotterdam. Maar ook de producten van boerenbedrijven uit bijvoorbeeld Hillegersberg, zoals boter, kaas, melk en groenten werden naar Rotterdam vervoerd. Ze gingen eerst naar de Boterdorpse Verlaat, waar ze overgeladen werden om ze uiteindelijk op de Boterstraat te verhandelen.
Een steeds belangrijker wordende functie is de recreatie. Voor de pleziervaart is de Rotte belangrijk, maar ook op de oevers vindt veel recreatie plaats. Denk aan fietsen, wandelen en rolschaatsen. Onze wandeling voert een tijd langs de Rotte. We passeren een voormalige poldermo-

len en hebben af en toe uitzicht op de Bergse Voorplas, en natuurlijk de Rotte. Na drie kilometer zijn de uitzichten voorbij maar in stedelijk Rotterdam kunnen we nog even van de Rotte genieten voordat we in Nieuw-Crooswijk aankomen.

In deze buurt heeft veel vervangende nieuwbouw plaatsgevonden. De wijk moest aantrekkelijk, groen en gevarieerd worden om de achteruitgang van de wijk te stoppen. Een deel van Nieuw-Crooswijk ziet er nu als

een nieuwbouwwijk uit, waarbij de belofte van groen in ieder geval in de Wandeloordlaan is waargemaakt. Maar niet iedere oorspronkelijke bewoner was tevreden met het proces en de uitkomst. De eigenheid van de wijk is wel verdwenen.

KRALINGSE BOS EN PLAS

Na Nieuw-Crooswijk komen we bij het laatste groene en waterrijke gebied op de route: het Kralingse Bos met de Kralingse Plas. Het Bos is het meest geliefde bos van de Rotterdammers. Er zijn veel mogelijkheden voor recreatie, zowel op als in het water (zeilhaven en een recreatiestrand) als in het Bos zelf. Daar zijn onder meer een klimbos, een kinderboerderij, een golfbaan, een manege en veel horeca te vinden.
Ook vindt er jaarlijks een groot topsportevenement plaats, het Concours Hippique International Officiel (CHIO) met spring- en dressuursport.
Het Kralingse Bos is in de pop- en jongerenwereld van de jaren zeventig bekend geworden door het Holland Pop Festival van juni 1970.
Het gebied is ongeveer 200 hectare groot, waarvan de helft water. Het ontwerp van Gemeentewerken dateert al van 1911 toen het plan voor wat toen de Kralinger Hout ging heten de goedkeuring kreeg van de gemeenteraad. Het definitieve ontwerp is van 1921 van de hand van architect Granpré Molière. Onder andere door de twee wereldoorlogen, met in de laatste veel houtkap, duurt het nog meer dan 40 jaar voordat de oplevering van het Bos in 1953 plaatsvindt.
Het noodzakelijk ophogen van de grond gebeurde met slib en baggerspecie die vrijkwam bij het graven van de Waalhaven. Een deel van het oorlogspuin is gebruikt voor het maken van enkele kleine eilanden in de zuidoostelijke hoek van de plas. We komen daar bij het verlaten van het gebied.

START ROUTE

De start is op de Ceintuurbaan aan de noordzijde (niet-stadszijde) van Station Rotterdam Noord. Ga vanaf het perron waar de trein naar CS stopt naar beneden. Rechtsaf Ceintuurbaan.
Vanaf het andere perron ga je naar het viaduct en daar twee keer rechtsaf.
Eerste weg linksaf Willem van Hillegaersbergstraat, tweede rechtsaf Kootsekade langs Trammuseum. Op eind linksaf Bergse Rechter Rotterkade. Vierde weg linksaf Prins Bernhardkade. Op eind linksaf, rechterzijde van de weg met trambaan.
Na Lommerrijk en DOK 99 rechtsaf Johan de Wittlaan. Op eind linksaf. Stadhouderslaan. Dan rechtsaf Emmalaan, vervolgen met een kleine en een grote bocht naar rechts. Dan tweemaal linksaf, na 60 meter rechtsaf voetgangersbrug over. Rechtsaf Ringdijk overzijde. Na Wilgenlei, bij verkeerslichten rechtsaf. Naar de Wilgenhof in een moerasachtig park.

BERG- EN BROEKPARK

1

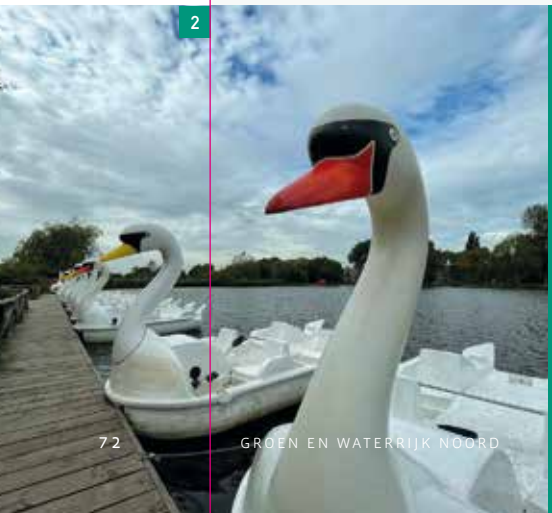

Het park ligt naast de Bergse Achterplas. Het is nog een stukje authentieke polder met niet afgegraven natte veenweiden. Het gebied diende lang als weide voor het vee totdat eind jaren zestig kinderboerderij De Wilgenhof met educatieve functie hier kwam. Later werd de rest van het gebied ontwikkeld als een natuurlijk aandoend park.

Volg hier de blauw-gele en rode markering. Uiteindelijk zijn we terug op de Ringdijk een eindje verder. Rechtsaf. Naar de ronde loopbrug langs een bekend recreatiepark.

PLASWIJCKPARK

2

Dit rustige, niet echt modern te noemen recreatiepark, ligt ook aan de Bergse Achterplas. Het is vooral bekend door zijn waterfietsen in de vorm van grote zwanen. Het was eerst, vanaf 1923, een theetuin met wandelpark en een kleine dierentuin. Later kwam er meer bij, bijvoorbeeld een rozentuin en een speeltuin.

Ga hierna verder, rechtsaf Plaswijcklaan, eerste weg linksaf. Gaat over in Heer Vrankelaan. Op eind rechtsaf Aleyda van Raephorstlaan. Rechtdoor de mooie singel op.

HOYLEDESINGEL

3

Deze singel laat goed zien waarom het wonen in Hillegersberg zo gewild is. De singel bevindt zich in het Berglustkwartier, dat tussen 1927 en 1933 werd ontwikkeld. Het toenmalige stratenplan uit 1927 volgde het patroon van de toenmalige polder en bijbehorende kavelsloten. Enkele sloten, zoals deze singel, bleven behouden.
In 1933 was er voor de wijk nog maar weinig belangstelling. Vooral vanwege de economische crisis in die tijd. Dat veranderde na het bombardement van mei 1940.

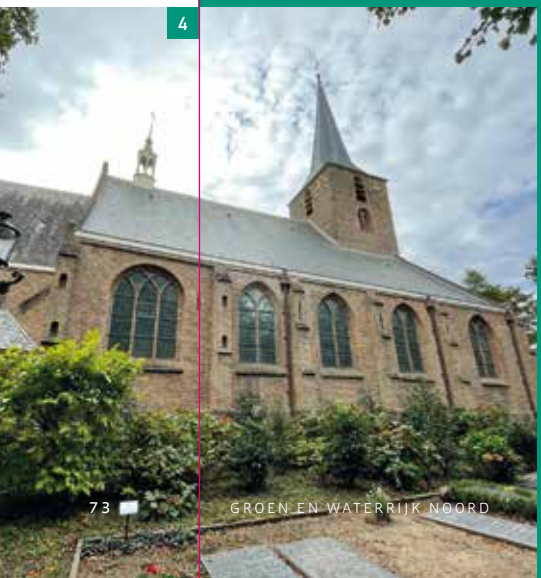

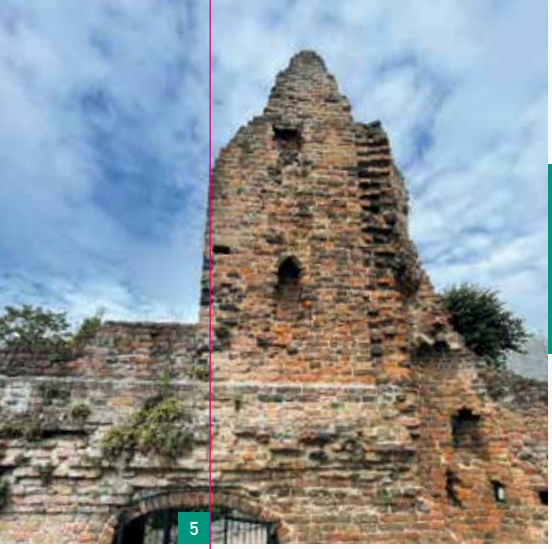
Op eind even linksaf Adriaen van der Doeslaan, rechtsaf Willem Nagellaan. Linksaf Hilleniussingel. Dan scherp rechtsaf Kerkstraat. Loop het kerkhof op naar de kerk.

HILLEGONDA-KERK

4

De kerk staat op een donk, een zandheuvel in een veengebied, waaromheen Hillegersberg is verrezen. De kerk bevindt zich op de resten van de kerk die hier rond het jaar 1000 is gebouwd. De kerk in zijn huidige vorm is van ongeveer 1500.
De naam van de kerk is gebaseerd op een legende rond de reuzin Hillegonda. Ze zou uit haar schort zand hebben gemorst wat tot een zandheuvel leidde. Hierop zou Hilligersberg gebouwd zijn. De officiële verklaring voor de plaatsnaam luidt echter dat de plaats is genoemd naar Hildegard van Vlaanderen, getrouwd met graaf Dirk II, eigenaar van het gehucht Bergan. Dat werd Hildegardsberg en nu Hilligersberg.

5

KASTEELRUÏNE HILLEGERSBERG

Ga rechts langs de kerk naar het restant van een ruïne.

Op de donk stond ook het kasteel Huis ten Berghe dat in 1426 werd verwoest door de Hoekse legers van Jacoba van Beieren. Het is nooit herbouwd.

Voor het hek linksaf, rechts langs de andere kant van de kerk en terug door het toegangshek. Je komt in de Kerkstraat, meebuigen naar rechts. Steek daarna de Bergse Dorpsstraat over. Op de hoek met de Freericksplaats zie je een met de naam van Hillegersberg verbonden beeld.

BEELD HILLEGONDA

Volgens de tekst op het reliëf kwam op Hillegonda's zand Hillegersberg tot stand. Het beeld is van Tonny Schellekens, uit 1989.

6

Linksaf Bergse Dorpsstraat rechterzijde. Tot de overkant van het water. Daar rechtsaf de hier niet aangegeven Streksingel. Na dit tegelpad bij de brug de brede weg oversteken naar het pad rechts van het water, Strekkade. Loop dit helemaal af tot de eeuwenoude vroegere schutsluis met de houten jukken.

Een verlaat is een schutsluis om het te hoge water af te laten ofwel te keren. Deze bijzondere sluis dateert van 1740 met de sluizenconstructie uit die tijd. Kenmerk daarvan voor die tijd waren de houten jukken. Toen de Strekvaart nog in gebruik was, moest de sluis het hoogteverschil overbruggen tussen deze vaart en de Rotte.

7

HET BOTERDORPSE VERLAAT

Bij de sluis aangekomen neem je rechtsaf Prinsemolenpad. Je loopt tussen de Rotte en de Bergse Voorplas en bereikt de aangekondigde molen.

PRINSEMOLEN

8

De molen dateert van 1648. Deze poldermolen moest de polder drooghouden. In dit geval ging het om de polder Berg en Broek. De functie bleef tot 1966 toen een nieuw elektrisch gemaal de bemaling van de gehele polder overnam. Nu wordt er alleen nog gewoond.

Volg verder het pad. Je bereikt de gebouwde omgeving. Over de brug naast de sluis rechtdoor, de Bergse Rechter Rottekade. Bij de eerstvolgende brug linksaf en direct weer rechtsaf. Viaducten onderdoor, daarna links aanhouden, bij driesprong rechtsaf. Bij verkeerslichten het zebrapad rechtdoor, dan rechtsaf Boezemlaan. Na 80 meter linksaf Crooswijksebocht. Bij de driesprong tien meter linksaf, Linker Rottekade. Daarna rechtsaf Paradijslaan. Op nummers 104 c-d is een prettig café, Croos. Aanbevolen.
Loop de Paradijslaan verder af. Tot eind. Even rechtsaf naar verkeerslichten. Steek het zebrapad naar links over. Na de oversteek even linksaf, dan rechtsaf brug over en tegelpad volgen tot verkeerslichten. Daar rechtsaf de weg oversteken, het voetpad van het Kralingse Bos in. Houd na het water links aan. Bij kruising met twee bomen in het midden rechtsaf. Op eind linksaf voetpad en fietspad. Bij De Dikkedeur rechts aanhouden. Blijf het pad volgen tot je bij het water van de Kralingse Plas uitkomt. Volg hierna het pad over de steiger. Na het steigerpad rechtsaf en na 100 meter weer rechtsaf langs het café-restaurant met een mysterieuze naam.

DE SCHONE LEI

9

Hier stond vroeger het Minang Kabauhuis. De Minang Kabauers uit Sumatra hebben een eigen traditionele bouwstijl. Deze stijl volgend is dit huis in 1900 gebouwd voor de wereldtentoonstelling in Parijs. Na demontage werd het weer opgebouwd en heeft het zowel in Den Haag als in Rijswijk gestaan. In 1985 werd het hier opgebouwd. In 1998 verwoestte een grote brand een belangrijk deel van het Minang Kabauhuis. Een jaar later werd het herbouwd en kreeg het de naam De Schone Lei.

Ga na het restaurant naar de brug. Daar rechtsaf langs het water. Tot eind met daar een herinnering aan een evenement dat hier in 1970 plaatsvond.

POPFESTIVAL KRALINGEN

10

Voor veel Nederlanders die groot werden in de jaren zestig en zeventig, is de naam Kralingen voor altijd verbonden met het Holland Pop Festival dat van 26 t/m 28 juni 1970 in het Kralingse Bos werd gehouden.
Zoals de titel van een boekje over het festival luidde, was het 'n grote, blijde bende.' Dat kwam vooral door de bijzondere sfeer, ook tijdens de regenbuien, het voor het eerst gedoogd hash kunnen roken in Nederland en de vele niet betalende bezoekers waardoor de festivalorganisatie failliet ging. En niet onbelangrijk, de muziek was van hoge kwaliteit. Met onder meer Jefferson Airplane, The Byrds, Pink Floyd en Santana.

Het herinneringsmonument dateert van september 2013. Je ziet daarin een deel van het affiche en een sfeerbeeld van de bezoekersmassa.

Loop verder naar de twee molens.

DE LELIE EN DE STER

11

Deze twee molens zijn de laatste snuif- en specerijmolens in Nederland die nog werken. De eerste is De Lelie, in 1740 in het oude Kralingen gebouwd. Een eeuw later naar zijn huidige plek overgeplaatst.
De achterste is De Ster, uit 1866. Nu worden er bijna alleen nog specerijen gemalen. Snuiftabak is, mede door regelgeving, uit de gratie geraakt.

Na de tweede molen rechtsaf rode pijl volgen naar knooppunt 43. Hier rechtsaf brug over. En nog twee bruggen. Na de laatste brug de weg oversteken en de linkerzijde van Park Rozenburg in. Volg het voetpad en kruis een fietspad. Op eind links aanhouden. Twee keer kort linksaf en dan rechtsaf Rozenburglaan. Je komt uit bij het metrostation Voorschoterlaan.

START Station Rotterdam Centraal
FINISH Station Rotterdam Blaak
LENGTE 12 km

6 Herinneringen aan de oorlog

LIEVER ACHT KEER NAAR AMSTERDAM OF UTRECHT?

Bij Gerard Goudriaan komt al het goede in achten. Zo maakte hij ook al 'Amsterdam acht keer anders' en 'Utrecht acht keer anders'. Ook van uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig.

www.gegarandeerdonregelmatig.nl

NAAR KRALINGEN

OP ZUID

TEKSTEN IN DE STAD

ARCHITECTUUR-ICONEN

GROEN EN WATERRIJK NOORD

HERINNERINGEN AAN DE OORLOG

HERLEEFDE HAVENS

TRENDY ROTTERDAM

Wederom bewijst Gerard Goudriaan met deze stadsgids de stadswandelaar een dienst. In acht thema's laat hij Rotterdam telkens weer op een andere manier aan ons zien. Natuurlijk wijst hij ons op de onvermijdelijke highlights: de Euromast, de Erasmus- en Willemsbrug, de Hef en de Kuip en het station.
Maar ook de pareltjes waar menig wandelaar klakkeloos aan voorbij zou lopen worden in deze wandelgids niet vergeten. We worden gewezen op de 'zwaantjes' van Plaswijck, de talrijke molens bij de plassen in Noord, een achteloos opgetekende tekst van Jules Deelder op een poortdeurtje in het centrum, de kwaliteit van de koffie bij de Hofbogen en de rare kunstwerken bij het atelier van van Lieshout.
Terrasjes en aanlegplaatsen waar je uit kunt kijken over de machtige havens liggen aan de routes en soms moet je je biertje zelfs op een dakterras drinken.
In ruim 90 kilometer rijgt Gerard maar liefst 108 kijkpunten aaneen. Alle thema's worden uitgebreid ingeleid en met het heldere kaartmateriaal kan er voor de wandelaar eigenlijk niets meer mis gaan ... Daarnaast zijn GPS-tracks en de laatste versies van de wandelingen via een qr-code te downloaden

'Gerard Goudriaan pleit ervoor je vooral niet te laten intimideren door de hedendaagse hectiek van de grote stad. Ondanks de disneyficatie ofwel venetianisering zijn er nog plekken zat waar je gegarandeerd toeristenvrij kan wandelen'.

Sarah-Mie Luyckx in dagblad Trouw over Gerard Goudriaan

Winnaar Gouden Wandelschoen

Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig veroverde de Oscar onder de wandelprijzen: voor haar gehele oeuvre werd zij door de Fiets- en Wandelbeurs beloond met de prestigieuze Gouden Wandelschoen.

GOUDEN WANDELSCHOEN

9 789078 641964